

การตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือในฐานข้อมูลบรรณานุกรม
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Auditing Catalogue Quality in the Bibliographic Database of
the Central Library, Srinakarinwirot University

ปภาดา น้อยคำยาง*

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอผลการตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือในฐานข้อมูลบรรณานุกรม สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในเรื่องการลงรายการตามรูปแบบมาร์ก การลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแองโกลอเมริกัน (AACR2R) การลงรายการหัวเรื่อง การพิมพ์ และรายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items)

Abstract

The purpose of this study was to audit catalogue quality of the bibliographic database of the Central Library, Srinakharinwirot University. The scope of the audit covered MARC coding, deviations from the Anglo American Cataloging Rules, subject headings, data keying, and item holding information.

บทนำ

บทบาทของห้องสมุดที่สืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตก็คือ จัดหา บำรุงรักษา จัดระบบ/ระเบียบ และจัดบริการเพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ เพราะฉะนั้นห้องสมุดจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพยายาม รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบเข้ามาไว้ ในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามหาวิธีการต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกในการสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศจากบรรดาทรัพยากรที่รวบรวมไว้ รวมไปถึงสารสนเทศหรือแหล่งสารสนเทศภายนอก ซึ่งเครื่องมืออย่างหนึ่งที่เอื้ออำนวยและตอบสนองต่อการสืบค้น และการเข้าถึงสารสนเทศ คือ รายการหรือรายการสืบค้น (Catalog) (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. 2544: 1)

การทำรายการ (Cataloging) เป็นภารกิจที่สำคัญของงานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในการสร้างระเบียบรายการที่มีคุณภาพให้กับผู้ใช้ การดูแลรักษา และปรับปรุงรายการให้ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงรายการต่างๆ ได้ ดังนั้นความถูกต้องของรายการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ใช้ได้รับ/หรือค้นสิ่งที่เขาต้องการได้ (Jia. 2007: Online)

* บรรณารักษ์ ระดับ 6 งานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คุณภาพของรายการในฐานข้อมูลบรรณานุกรม มีความสำคัญต่อโครงการความร่วมมือและการสืบค้นสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดในยุคดิจิทัล เพราะข้อมูลที่มีคุณภาพนั้นจะส่งผลต่อการเข้าถึงสารสนเทศของผู้ใช้ฐานข้อมูลบรรณานุกรมที่มีคุณภาพนั้น จะต้องให้ข้อมูลทางบรรณานุกรมที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ สามารถเข้าถึงรายการได้เหมาะสม และเป็นรายการที่ทันสมัย หากข้อมูลที่น่าเข้าไปในฐานข้อมูลไม่ถูกต้อง เช่น ลงรายการในเขตข้อมูลผิด สะกดคำไม่ถูกต้อง หรือพิมพ์ข้อมูลผิด พิมพ์ตกหล่น กำหนดหัวเรื่องไม่ครบถ้วนและไม่ทันสมัย ฯลฯ จะทำให้เกิดปัญหาต่อผู้ใช้ห้องสมุด นั่นคือผู้ใช้สืบค้นข้อมูลที่ต้องการไม่พบในโอแพก หรือทำให้ได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด (Bryant. 1994: Online; Thomas. 1996: 494; Jasco. 1997: 223; Hanson. 1999: 434; Beall. 2005: 36-37) แม้ว่าห้องสมุดจะจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีประโยชน์และมีคุณค่าตรงกับความต้องการของผู้ใช้เข้ามาเป็นจำนวนมาก แต่ถ้าหากผู้ใช้ไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศเหล่านั้นได้ถูกต้อง ทันเวลา ก็จะไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ ดังนั้นสิ่งจำเป็นที่ต้องคำนึงในการสืบค้นคือการทำการรายการ โดยการจัดเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคและวิธีการที่ถูกต้องและเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ซึ่งจะทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุนีย์ กาศจำรูป. 2540: 25) การสร้างฐานข้อมูลบรรณานุกรมให้มีคุณภาพนั้นนอกเหนือจากประโยชน์ที่ผู้ใช้จะได้รับแล้วยังเป็นผลดีในแง่ของการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้ง่ายต่อการดูแลรักษาฐานข้อมูลให้สมบูรณ์สม่ำเสมอ และเป็นฐานข้อมูลที่ได้มาตรฐานสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลทางบรรณานุกรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นห้องสมุดและสถาบันบริการสารสนเทศ จะต้องตรวจสอบหรือประเมินฐานข้อมูลบรรณานุกรมที่จัดทำขึ้นเป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ (Basch. 1990; Zeng. 1992: Online)

จากความสำคัญของการดูแลฐานข้อมูลให้มีคุณภาพดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ จึงสนใจศึกษาคุณภาพรายการในฐานข้อมูลบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงฐานข้อมูลให้ถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือในฐานข้อมูลบรรณานุกรม สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในประเด็นต่อไปนี้ คือ

1. การลงรายการตามรูปแบบมาร์ก
2. การลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแองโกลอเมริกัน พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998
3. การลงรายการหัวเรื่อง
4. การพิมพ์
5. รายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items)

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมหมายเลขข้อมูลระเบียบบรรณานุกรมหนังสือภาษาไทยที่พิมพ์ลงฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 ถึง 12 กรกฎาคม 2550 มีจำนวนทั้งสิ้น 18,569 ระเบียบ จากนั้นนำมาสุ่มอย่างเป็นระบบ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 ระเบียบ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบคุณภาพของรายการ ประกอบด้วย การศึกษาข้อผิดพลาดและคุณภาพของรายการในฐานข้อมูลมาตรฐานที่ใช้ในการลงรายการในฐานข้อมูลบรรณานุกรม ห้องสมุด ได้แก่ มาตรฐานการลงรายการตามรูปแบบมาร์ก จาก MARC21 Concise Format for Bibliographic Data. 2002 concise ed. และ

หลักเกณฑ์การลงรายการแบบแองโกลอเมริกัน พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพของรายการที่ชื่อว่า CAT-ASSESS tool พัฒนาโดยแซพแมน นักวิจัยแห่งเครือข่ายห้องสมุดทางออนไลน์แห่งสหราชอาณาจักร (United Kingdom Online Library Network: UKOLN) (CAT-ASSESS.1994: Online; Chapman and Massey. 2000: Online) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพของรายการในฐานข้อมูลบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกการตรวจสอบการลงรายการตามรูปแบบมาร์ก การลงรายการหัวเรื่อง และรายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items)
2. แบบบันทึกการตรวจสอบการลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแองโกลอเมริกัน พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998
3. แบบบันทึกการตรวจสอบการพิมพ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมระเบียบบรรณานุกรมหนังสือในฐานข้อมูล โดยแยกเป็นหนังสือทั่วไป และจริยนิพนธ์
2. ค้นหาและบันทึกเลขเรียกหนังสือ เพื่อนำไปดึงตัวเล่มจากชั้นหนังสือ
3. ดำเนินการตรวจสอบการลงรายการในแต่ละประเด็นที่ศึกษาดังนี้

การลงรายการในรูปแบบมาร์ก และการลงรายการตามหลักเกณฑ์เอเอซีอาร์ 2 อาร์ โดยเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างรายการจากตัวเล่มกับรายการในฐานข้อมูลหัวเรื่อง พิจารณาจากคู่มือการกำหนดหัวเรื่องภาษาไทย จัดทำโดยคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากร

สารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ปีพิมพ์ พ.ศ. 2547 ทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเล่ม และฐานข้อมูลซีดีรอม (ชื่อว่า Red_Demo พัฒนาโดย สุธรรม อูมาแสงทองกุล) ว่าผู้ทำรายการนำหัวเรื่องนั้นมาใช้ถูกต้อง/หรือผิดพลาดตามคำอธิบายการใช้หัวเรื่องหรือไม่

การพิมพ์ ตรวจสอบว่ามีการพิมพ์ถูกต้อง /หรือพิมพ์ผิด (พิมพ์ตกหล่น พิมพ์ขาด หรือพิมพ์เกิน)

รายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items) ตรวจสอบว่าการลงรายการประเภทหนังสือ (Item type), บาร์โค้ด ที่อยู่ของหนังสือ (Location) และเลขเรียกหนังสือ ถูกต้อง /หรือผิดพลาด

4. บันทึกข้อมูลที่ผิดพลาดลงในแบบบันทึกการลง รายการเมื่อพบข้อผิดพลาด 1 จุด ให้ 1 คะแนน ดำเนินการรวมคะแนนด้วยคอมพิวเตอร์ แล้วแสดงผลเป็นจำนวนครั้งของความผิดพลาด จากนั้นหาค่าความถี่ และร้อยละของความผิดพลาด ในแต่ละเขตข้อมูลตามรูปแบบมาร์ก และส่วนต่าง ๆ ตามกฎเอเอซีอาร์ 2 อาร์ การลงรายการหัวเรื่อง การพิมพ์ และรายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. การลงรายการตามรูปแบบมาร์ก พบว่า มีการลงรายการถูกต้อง ร้อยละ 83.6 และลงรายการผิดพลาด ร้อยละ 16.4 เมื่อจำแนกตามกลุ่มเขตข้อมูลพบว่า

1.1 การลงรหัสตามรูปแบบมาร์กในเขตข้อมูล 008 มีความถูกต้อง ร้อยละ 93.8 ความผิดพลาด ร้อยละ 6.2 โดยสถานที่พิมพ์ มีการลงรหัสถูกต้องมากที่สุด นั่นคือ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 0.4 ส่วนภาพประกอบ มีการลงรหัสผิดพลาดมากที่สุด คือ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 10.8

1.2 การลงรายการตามรูปแบบมาร์กในเขตข้อมูล 020 ถึง 7XX พบว่า มีความถูกต้องร้อยละ 82.3 ความผิดพลาด ร้อยละ 17.7 โดยเขตข้อมูลที่มีการลงรายการถูกต้องมากที่สุดคือ เขตข้อมูล 260 มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 0.6 รองลงมา คือ เขตข้อมูล 245 / \$c การแจ้งความรับผิดชอบ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 1.2 และ เขตข้อมูล 245, 246, 740 และ เขตข้อมูล 020 มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 1.4

ส่วนเขตข้อมูลที่มีการลงรายการผิดพลาดมากที่สุด คือ เขตข้อมูล 300 โดยมีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ เขตข้อมูล 250 มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 70.3 และ เขตข้อมูล 440, 490 มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 9.6

2. การลงรายการตามหลักเกณฑ์ แบบแอนโกลอเมริกัน พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998 พบว่า มีการลงรายการถูกต้องร้อยละ 80.3 และมีการลงรายการผิดพลาด ร้อยละ 19.7 โดยส่วนที่ลงรายการถูกต้องมากที่สุด คือ เลข ISBN นั่นคือมีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 1.0 รองลงมา คือ ผู้แต่งบุคคล มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 1.2 และชื่อเรื่อง มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 2.0

สำหรับส่วนที่ลงรายการผิดพลาดมากที่สุดคือ ลักษณะทางกายภาพ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ ฉบับพิมพ์ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 70.3 และ ชื่อชุด มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 20.5

3. การลงรายการหัวเรื่อง พบว่า มีการนำมาใช้ถูกต้อง ร้อยละ 98.7 นำมาใช้ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 1.3 โดยหัวเรื่องที่น่ามาใช้ได้ถูกต้องมากที่สุด คือ หัวเรื่องทางภูมิศาสตร์ ซึ่งไม่มีความผิดพลาด รองลงมา คือ หัวเรื่องทั่วไป มีการนำมาใช้ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 0.8 และ หัวเรื่องบุคคล นำมาใช้ไม่ถูกต้องร้อยละ 2.3

สำหรับหัวเรื่องที่น่ามาใช้ไม่ถูกต้องมากที่สุด คือ หัวเรื่องแบบฉบับ นั่นคือ มีการนำมาใช้ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 14.3 รองลงมาคือ หัวเรื่องนิติบุคคล นำมาใช้ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 13.0

4. การพิมพ์ พบว่า มีการพิมพ์ถูกต้อง ร้อยละ 98.8 และพิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 1.2 โดยรายการที่พิมพ์ถูกต้องมากที่สุด คือ ผู้แต่งบุคคล นั่นคือพิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 0.2 รองลงมา คือ ลักษณะทางกายภาพ พิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 0.4 และ ผู้แต่งนิติบุคคล พิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 0.9

สำหรับรายการที่พิมพ์ไม่ถูกต้องมากที่สุด คือ ชื่อเรื่อง พิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 2.8 รองลงมาคือ ชื่อชุด พิมพ์ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 2.7 และ ฉบับพิมพ์ พิมพ์ไม่ถูกต้องร้อยละ 1.8

5. รายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items) พบว่า รายการใน Items พบว่า ส่วนใหญ่มีความถูกต้อง ร้อยละ 99.8 โดยมีอัตราความผิดพลาดเท่ากัน คือ ร้อยละ 0.2 ส่วนข้อมูลที่ผิดพลาดพบในเลขเรียกหนังสือ มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 0.4

อภิปรายผลการวิจัย

■ การลงรายการตามรูปแบบมาร์ก

การลงรายการในเขตข้อมูล 008

จากผลการวิจัย พบว่า การลงรหัสในตำแหน่งต่างๆ ของเขตข้อมูล 008 มีความถูกต้องร้อยละ 93.8 และความผิดพลาดร้อยละ 6.2 โดยสถานที่พิมพ์มีการลงรหัสถูกต้องมากที่สุด คือ มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 0.4 ที่เป็นเช่นนี้เพราะการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะหนังสือภาษาไทย ดังนั้น สถานที่พิมพ์ ซึ่งหมายถึงประเทศทั้งหมดเป็นการตีพิมพ์ในประเทศไทย ทำให้การลงรหัสเป็นเรื่องง่าย เพราะสถานที่พิมพ์มีเพียงหนึ่งเดียว นอกจากนี้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติได้กำหนดค่ารหัสประเทศไว้ให้เลือกเป็น th (คือ Thailand) ผู้ทำรายการสามารถ

เลือกรหัสประเทศ หรืออาจจะพิมพ์รหัสประเทศลงไปได้ และระบบมีการแจ้งเตือนหากไม่ได้ลงรหัสในตำแหน่งนี้ จึงทำให้มีการลงรหัสถูกต้องมากกว่าตำแหน่งอื่น ส่วนภาพประกอบ มีการลงรหัสผิดพลาดมากที่สุด มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 10.8 โดยข้อผิดพลาดที่พบคือผู้ทำรายการไม่ได้ลงรายการ a (ภาพประกอบ) b (แผนที่) d (แผนภูมิ) และการลงรหัสในตำแหน่งนี้บางระเบียบไม่สัมพันธ์กับ การลงรายการในเขตข้อมูล 300 นั่นคือรายการในเขตข้อมูล 300 มีภาพประกอบ แต่ในเขตข้อมูล 008 ไม่ได้ลงรหัสว่ามีภาพประกอบ หรือในเขตข้อมูล 300 มีรายการทั้งภาพประกอบและแผนที่ แต่ในเขตข้อมูล 008 ลงรหัสภาพประกอบเพียงอย่างเดียวไม่ได้ลงรหัสแผนที่ อาจเป็นเพราะผู้ทำรายการอาจไม่เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งที่เป็นภาพ ประกอบของเขตข้อมูล 008 กับส่วนที่เกี่ยวกับภาพประกอบในส่วนลักษณะทางกายภาพของเขตข้อมูล 300 จึงทำให้เกิดความผิดพลาดในการลงรายการ

นอกจากนี้ ยังมีข้อผิดพลาดในการลงรหัสในตำแหน่งอื่นๆ อีก เช่น การลงรหัสปีพิมพ์ กรณีเป็นปีเดียว (s) (Single date) แต่ผู้ทำรายการลงรหัสเป็นปีคู่ (m) (Multiple dates) หรือการลงรหัสลักษณะของเนื้อหากรณีที่หนังสือการประชุม การลงรหัสที่ถูกต้อง ต้องเป็น 1 แต่ผู้ทำรายการได้กำหนดรหัสเป็น 0 เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของโรเมโร (Romero. 1994: 216) ที่พบว่าข้อผิดพลาดส่วนใหญ่พบในส่วนการลงรหัส มีความผิดพลาดคิดเป็นร้อยละ 77.07 ของความผิดพลาดในส่วนเขตข้อมูลความยาวคงที่ ซึ่งถือว่าสูงมากข้อผิดพลาดเหล่านี้อาจจะส่งผลกระทบต่อ การจำกัดผลการสืบค้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของแมนเซอร์ และโรเมโร (Mansor. 1999: Online; Romero. 1994: 217) การลงรหัสบางตำแหน่งที่ไม่ถูกต้องอาจส่งผลกระทบต่อ การจำกัดผลการสืบค้นได้ (ถ้าเป็นการจำกัดจากเขตข้อมูล 008) เช่น เมื่อต้องจำกัดด้วยปีพิมพ์ ถ้าลงรหัสปีพิมพ์ที่ไม่ตรงกับปีพิมพ์ของหนังสือ ก็จะทำให้สืบค้นรายการในช่วงของปีพิมพ์นั้นได้ไม่ครบถ้วน ในการจำกัดผลการ

ค้นด้วยภาษาก็เช่นกัน ถ้าลงรหัสภาษา ไม่ตรงกับเนื้อหาของหนังสือ ก็จะทำให้สืบค้นรายการ ที่เป็นภาษาที่ต้องการได้ไม่ครบถ้วน

การลงรายการในเขตข้อมูล 020-7XX

จากผลการวิจัย พบว่า การลงรายการในเขตข้อมูล 020-7XX ส่วนใหญ่มีความถูกต้องเกินกว่าร้อยละ 90.0 โดยเขตข้อมูลที่มีการลงรายการถูกต้องมากที่สุดคือเขตข้อมูล 260 มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 0.6 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สำนักหอสมุดกลางมีการใช้รูปแบบการลงรายการแบบมาร์กมานานกว่า 10 ปี และมีการฝึกอบรม รวมถึงมีการประชุม ปรึกษาหารือปัญหาการลงรายการอยู่เสมอ ทำให้ ผู้ทำรายการส่วนใหญ่ค่อนข้างคุ้นเคยกับการลงรายการรูปแบบมาร์ก นอกจากนี้ การนำข้อมูลมาลงรายการในเขตข้อมูล 260 เป็นการนำข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลที่ปรากฏ ซึ่งมีความซับซ้อนน้อยกว่าหาก เปรียบเทียบกับการลงรายการในเขตข้อมูลอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเซง (Zeng. 1992: Online) ที่พบว่า การลงรายการในรูปแบบมาร์ก (เช่น การใช้เขตข้อมูล, ตัวบ่งชี้, รหัสเขตข้อมูลย่อย) มีข้อผิดพลาดน้อย และผลการวิจัยของเปรมฤดี ทาญปราบ (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การลงรายการในรูปแบบมาร์ก มีความถูกต้องเกินกว่าร้อยละ 90 แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ แมสเส (Massey. 2000: Online) ที่พบว่า รายการที่มีข้อผิดพลาดมากที่สุด คือ รายการในเขตข้อมูล 260 โดยข้อผิดพลาดที่พบ คือ ข้อมูลบางส่วนขาดหายไป และลงรหัสประเภทของปีพิมพ์ไม่ถูกต้อง

เขตข้อมูลที่มีการลงรายการผิดพลาดมากที่สุดคือ เขตข้อมูล 300 โดยมีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 100.0 ข้อผิดพลาดที่พบคือ ผู้ทำรายการไม่ได้ลงรายการความสูงของสิ่งพิมพ์ นอกจากนี้ไม่ได้ลงรายการภาพประกอบ แผนที่ แผนภูมิ รองลงมา คือ เขตข้อมูล 250 อัตราความผิดพลาดร้อยละ 70.3 ข้อผิดพลาดที่พบคือ ผู้ทำรายการไม่ได้ลงฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ส่วนเขตข้อมูล 440, 490 อัตราความผิดพลาดร้อยละ 9.6 ข้อผิดพลาดที่พบ

คือ ผู้ทำรายการไม่ระบุข้อความที่ปรากฏในส่วนของลำดับที่/อันดับที่ชุด จะลงเฉพาะตัวเลขลำดับ / หรืออันดับเท่านั้น นอกจากนี้ผู้ทำรายการกำหนดเขตข้อมูลไม่ถูกต้อง นั่นคือเป็นชื่อชุดที่ต้องลงในเขตข้อมูล 490 แต่ผู้ทำรายการกำหนดเป็นเขตข้อมูล 440 ข้อผิดพลาดส่วนใหญ่ที่พบเกิดจากผู้ทำรายการไม่ได้ลงรายการในเขตข้อมูล ดังกล่าว ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามนโยบายการลงรายการของสำนักหอสมุดกลาง อย่างไรก็ตาม มีข้อผิดพลาดอื่นๆ ที่เกิดจากตัวผู้ทำรายการเอง เช่น ในตัวเล่มมีชื่อชุดปรากฏ แต่ผู้ทำรายการ ไม่ได้นำชื่อชุดนั้นมาลงรายการ

การลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแองโกล-อเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1998

จากผลการวิจัยพบว่า มีการลงรายการถูกต้องร้อยละ 80.3 โดยส่วนที่ลงรายการถูกต้องมากที่สุด คือ เลข ISBN มีอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 1.0 ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เลข ISBN เป็นส่วนที่นำข้อมูลเลข ISBN ตามที่ปรากฏ ซึ่งไม่มีความซับซ้อนหากเปรียบเทียบกับลงรายการในส่วนอื่นๆ

ส่วนที่ลงรายการผิดพลาดมากที่สุด คือ ลักษณะทางกายภาพ มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ ฉบับพิมพ์ มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 70.3 และ ชื่อชุด มีอัตราความผิดพลาดร้อยละ 20.5 ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะ

1. นโยบายการทำรายการของสำนักหอสมุดกลางบางประการแตกต่างจากการลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแองโกลอเมริกัน เช่น ไม่ลงรายการฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ลงความสูงของสิ่งพิมพ์ และข้อความที่ปรากฏในส่วนของลำดับที่/อันดับที่ชุด (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สำนักหอสมุดกลาง. 2544) แต่ในการศึกษาค้างนี้ผู้วิจัยศึกษาโดยยึดตาม หลักเกณฑ์แบบแองโกลอเมริกันเป็นหลัก ซึ่งตามหลักเกณฑ์การลงรายการ (กฎ 1.2B1) ให้ลงการแจ้งฉบับพิมพ์ที่พบในสิ่งพิมพ์ (กฎ 2.5D1) ให้ลงความสูงของสิ่งพิมพ์เป็นเซนติเมตร (กฎ 1.6G1) ให้ลงหมายเลขลำดับของสิ่งพิมพ์ภายในชุด

โดยใช้ค่าตามที่ระบุไว้ในสิ่งพิมพ์ (AACR2R. 1998: 30; 47; 78)

2. ผู้ทำรายการบางคนอาจยังไม่เข้าใจต้องแท้ของการลงรายการในบางส่วน เช่น ส่วนลักษณะทางกายภาพการลงรายการภาพประกอบ ผู้ทำรายการไม่เข้าใจว่าภาพใดเป็นภาพประกอบ และภาพใดเป็นเพียงภาพตกแต่งที่พิมพ์ไว้ในหนังสือเพื่อความงดงาม (กฎ 2.5C1) นอกจากนี้ยังไม่เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลภาพประกอบในส่วนลักษณะทางกายภาพกับการลงรหัสภาพประกอบในเขตข้อมูล 008 (AACR2R. 1998: 77)

การลงรายการหัวเรื่อง

จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งหนังสือทั่วไปและปริชานนิพนธ์ส่วนใหญ่มีการนำหัวเรื่องมาใช้ได้ถูกต้องเกินกว่าร้อยละ 90.0 แต่อย่างไรก็ตามยังพบข้อผิดพลาดอยู่บ้าง ส่วนใหญ่เป็นการใช้หัวเรื่องย่อยไม่ถูกต้อง เช่น หัวเรื่องย่อย พฤติกรรม คู่มือฯ ให้ใช้เป็นหัวเรื่องย่อยตามหลังสัตว์เท่านั้น แต่ผู้ทำรายการนำมาใช้เป็นหัวเรื่องย่อยตามหลังกลุ่มคน และหัวเรื่องบางหัวเรื่องคู่มือฯ ไม่กำหนดให้ใช้ เช่น หัวเรื่อง ผลประโยชน์ทับซ้อน คู่มือฯ ให้ใช้ว่า การขัดกันแห่งผลประโยชน์ หรือ หัวเรื่อง นำ--การจัดการจัดการ คู่มือฯ ให้ใช้ว่าการจัดการน้ำ เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเพิ่มข้อมูลหลักฐานหัวเรื่องของห้องสมุดไม่ได้มีการตรวจสอบ หรือแก้ไขหัวเรื่องต่างๆ หัวเรื่องให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบันทำให้มีหัวเรื่องที่ไม่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันปรากฏอยู่ในฐานข้อมูล นอกจากนี้ผู้ทำรายการบางคน อาจจะตัดสินใจใช้หัวเรื่องนั้นโดยไม่ได้อ่านคำอธิบายหัวเรื่องในคู่มือการกำหนดหัวเรื่อง เพื่อทำความเข้าใจหัวเรื่องนั้นอย่างต้องแท้ ส่วนข้อผิดพลาดอื่นๆ ที่พบคือ มีหนังสือบางชื่อเรื่องในฐานข้อมูล ไม่ได้กำหนด หัวเรื่อง ซึ่งอาจทำให้ผู้ใช้พลาดโอกาสในการค้นหาข้อมูลในหนังสือเรื่องนั้นไป (Beall. 2005: 37)

การพิมพ์

จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งหนังสือทั่วไปและปฏิญานิพนธ์ส่วนใหญ่ เกินกว่าร้อยละ 97.0 มีการพิมพ์ถูกต้อง อาจเป็นเพราะผู้ทำรายการ เป็นผู้พิมพ์ข้อมูลลงฐานข้อมูลด้วยตนเอง มีการตรวจสอบการพิมพ์ก่อนที่จะบันทึก รายการลงฐานข้อมูลทุกครั้ง แม้ว่าการพิมพ์ส่วนใหญ่ถูกต้อง แต่ก็ยังมีบางรายการที่พิมพ์ผิดพลาดโดยส่วนใหญ่ปรากฏในส่วนชื่อเรื่อง ดังนั้นผู้ทำรายการจะต้องเพิ่มความระมัดระวัง เพราะส่วนชื่อเรื่องเป็นส่วนที่สำคัญ บางส่วนหนึ่งในการค้นหาข้อมูล และเป็นส่วนที่ผู้ใช้มักใช้เป็นช่องทางในการสืบค้นมากที่สุด (ประกายดาว ศรีโมรา, 2540: บทคัดย่อ; วณิชชากร แก้วกัน, 2541: บทคัดย่อ) ดังนั้น หากมีการพิมพ์ผิดพลาดในส่วนนี้อาจทำให้ผู้ใช้ค้นหาข้อมูลจากโอแพกไม่พบได้หากคำที่พิมพ์ผิดนั้นเป็นคำสำคัญ (Keyword) สอดคล้องกับผลการวิจัยของบอลลาร์ด และลิฟชิน (Ballard and Lifshin, 1992 : 164) แรנדอล (Randall, 1999 : 166) บีลล์ และคาเรน (Beall & Karen, 2004: 92-98) ที่พบว่าการพิมพ์ผิดส่วนใหญ่พบในชื่อเรื่องและหมายเหตุ ซึ่งการพิมพ์ผิดพลาดที่ปรากฏในระบบบรรณานุกรมเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งในการค้นข้อมูลจากโอแพกไม่พบ

รายการข้อมูลหนังสือแต่ละเล่ม (Items)

จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งหนังสือทั่วไปและปฏิญานิพนธ์ส่วนใหญ่มีความถูกต้องเกินกว่าร้อยละ 99.0 ที่เป็นเช่นนี้เพราะการทำรายการใน Items ระบบโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติจะกำหนดค่าต่างๆ ไว้ให้ผู้ทำรายการเลือก ซึ่งได้แก่ ประเภทหนังสือ (Item type) ที่อยู่ของหนังสือ (Location) สำหรับเลขบาร์โค้ด จะใช้เครื่องอ่านสัญญาณ อ่านเลขบาร์โค้ดลงในฐานข้อมูล ส่วนเลขเรียกหนังสือ ผู้ทำรายการคัดลอกข้อมูลเลข เรียกหนังสือมาจากหน้าจอทำงานในฐานข้อมูล ซึ่งมีการตรวจสอบความถูกต้อง/ผิดพลาดทั้งจากผู้ทำรายการและเจ้าหน้าที่ ที่พิมพ์สัน จึงทำให้มีข้อผิดพลาดน้อย สอดคล้องกับแมทธิวส์ (Matthews, 2000: Online)

กล่าวได้ว่าหากข้อมูลที่ปรากฏใน Items มีความถูกต้อง จะช่วย ประหยัดเวลาให้ผู้ใช้ในการเข้าถึงตัวเล่มหนังสือ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุด ดังนี้

1. งานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศควรทบทวนกฎเกณฑ์/แนวปฏิบัติในการลงรายการ เพื่อให้สอดคล้องกับการลงรายการตามหลักเกณฑ์แบบแอ่งไกลอเมริกาและการลงรายการตามรูปแบบมาร์ก
2. งานวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ ควรมีการตรวจสอบความถูกต้องของรายการต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขรายการในแฟ้มข้อมูลหลักฐานทุกประเภท ในฐานข้อมูลบรรณานุกรมอย่างสม่ำเสมอ
3. ห้องสมุดควรให้บุคลากรและผู้ใช้ห้องสมุดมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลฐานข้อมูล โดยทำแบบฟอร์มรายงานข้อผิดพลาดต่างๆ ที่พบในโอแพก อาจทำเป็นแบบฟอร์มบนเว็บไซต์ของห้องสมุดหรือเอกสาร เพื่อบุคลากรและผู้ใช้ห้องสมุดได้รายงานหรือแจ้ง ข้อผิดพลาดต่างๆ ที่พบ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ฐานข้อมูลมีความถูกต้องมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาข้อผิดพลาดการลงรายการของวัสดุประเภทอื่น ๆ ในฐานข้อมูลบรรณานุกรมห้องสมุด
2. ควรมีการศึกษาตรวจสอบคุณภาพรายการที่เป็นแฟ้มข้อมูลหลักฐาน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักหอสมุดกลาง ที่ให้ทุนอุดหนุนงานวิจัย และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ ชัยรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง รองศาสตราจารย์เจลิยา พันธุ์สีดา รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ คุณพิมพ์ เมฆสวัสดิ์ และคุณวนิดา วงศ์วัฒนะ ที่ช่วยพิจารณาแนวทางการวิจัยและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของงานวิจัย จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้

บรรณานุกรม

- ประกายดาว ศรีโมรา.(2540). การใช้รายการเข้าถึงแบบออนไลน์ของหน่วยงานสารสนเทศห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยวิเคราะห์จากบันทึกสถิติการสืบค้น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เปรมฤดี ชาญปราบ.(2546). การศึกษาความถูกต้องของการลงรายการหนังสือภาษาไทยตามรูปแบบมาร์ก. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สำนักหอสมุดกลาง.(2544). **คู่มือปฏิบัติงานการลงรายการหนังสือ** ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2544. ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรและวิเคราะห์สนเทศ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วลีทการ แก้วกัน. (2541). การใช้บริการค้นคืนรายการแบบออนไลน์จากฐานข้อมูลเครือข่ายสารสนเทศห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สุนีย์ กาศจำรูญ.(2540, มิถุนายน) การทำรายการหลักฐานกับการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศในยุคโลกาภิวัตน์. บรรณศาสตร์. 12(1): 25-32.
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์.(2544). การลงรายการหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง ตามหลักเกณฑ์ AACR2, 1998 Revision. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Anglo American Cataloging Rules.** (1998). Prepare Under the Direction of the Joint Steering Committee for Revision of AACR, a Committee of the American Library Association, the Australian Committee on Cataloguing, the British Library, the Canadian Committee on Cataloguing, the Library Association, the Library of Congress. 2nd ed., 1998 Revision. Ottawa: Canadian Library Association ; Chicago: American Library Association.
- Ballard, Terry & Arthur Lifshin. (1992). Prediction of OPAC Spelling Errors through a Keyword Inventory. **Information Technology and Libraries.** 11(1): 139-145.
- Basch, Reva. (1990). Measuring the Quality of the Data: Report on the Fourth Annual SCOUG Retreat. **Database Search.** 6(8): 18-23.
- Beall, Jeffrey. (2005, March). 10 Ways to Improve Data Quality. **American Libraries.** 36(3): 36-37.
- Beall, Jeffrey and Kafadar, Karen. (2004, April). **The Effectiveness of Copy Cataloging at Eliminating Typographical Errors in Shared Bibliographic Records.** *Library Resource & Technical Services.* 48(2): 92-101.
- Bryant, Philip. (1994). Quality of a National Bibliographic Service: in the Steps of John Whytefeld-An Admirable Cataloguer. in **60th IFLA General Conference-Conference Proceeding August 21-27, 1994.** (Online). Available: <http://www.ifla.org/IV/ifla60/60-bryp.htm> Retrieved: 20/08/20076
- CAT-ASSESS.** (1994). (Online). Available: <http://www.ukoln.ac.uk/bib-man/tools/cat-assess/> Retrieved: 16/06/2006
- Chapman, Ann and Massey, Owen. (2000). **A Catalogue Quality Audit Tool.** (Online). Available: <http://www.emeraldinsight.com/Insight/> Retrieved: 15/01/2006

- Hanson, Heidi and Schalow, John. (1999). Two Aspects of Quality in Technical Services: Automating for Quick Availability, and Identifying Problems, Effecting Solution. **Library Collection, Acquisitions & Technical Services**. 23(4): 433-441.
- Jacso, Peter. (1997). Content Evaluation of Database. **Annual Review of Information Science**. 32. 231-267.
- Jia, Bin. (2007). **An Empirical Study on OCLC Catalog Record Errors for the Copy Cataloging of Chinese Monographs**. (Online). Available: <http://etd.ils.unc.edu/dspace/handle/1901/376>
Retrieved: 20/07/2008.
- Mansor, Yushiana. (1999). **Issues in Developing a Cooperative Cataloging Program in Malaysia: an Analysis of MARC Records in Three University Libraries' OPAC Database**. Dissertation, Ph.D. (Library and Information Science). Pittsburgh: School of Information Sciences, University of Pittsburgh. (Online) Available: <http://proquest.umi.com/> Retrieved: 16/06/2006
- Massey, Owen. (2000). **Auditing Catalog Quality by Random Sampling**. Dissertation, M.A (Information Science). Loughborough University. (Online) Available: <http://owen.massey.net/dissertation/bib.html>. Retrieved: 16/06/2006
- Matthews, Joe. (2000). **The Value of Information in Library Catalogs**. (Online) Available: <http://www.sla.org/contents/Shop/Information/infoonline/2000/ju100/matthews.cfm>. Retrieved: 21/04/2007
- Randall, Barbara Nichols. (1999). Spelling Errors in the Database : Shadow or Substance. **Library Resources & Technical Services**. 43(3) : 161-169.
- Romero, Lisa. (1994, Summer). An Analysis of Entry-Level Cataloging Errors : Implication for Instruction and Training. **Journal of Education for Library and Information Science**. 35(3): 210-226.
- , (1995, Summer). An Evaluation of Classification and Subject Cataloging in Entry-Level Cataloging Copy: Implications for Access and Instruction. **Journal of Education for Library and Information Science**. 36(3) : 217-229.
- Thomas, Sarah E. (1996, Winter). Quality in Bibliographic Control. **Library Trend**. 44(3): 491-505.
- Zeng, Lei. (1992). **An Evaluation of the Quality of Chinese-Language Records in the OCLC OLUC Database and a study of Rule-Based Data Validation System for Online Chinese Cataloging**. Dissertation Ph.D. (Library and Information Science). Pittsburgh: School of Information Sciences, University of Pittsburgh. (Online) Available: <http://proquest.umi.com/>
Retrieved: 16/06/2006